

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

Editör

Doç. Dr. Berna AKÇINAR

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-707-6

Kitap Adı

Gelişim Psikolojisi

Editör

Berna AKÇINAR

ORCID iD: 0000-0003-4768-7463

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

PSY044000

DOI

10.37609/akya.3850

Kütüphane Kimlik Kartı

Gelişim Psikolojisi / ed. Berna Akçınar.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

438 s. : resim, şekil, tablo. ; 160x235 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253757076

GENEL DAĞITIM

Akademisyen YAYINEVİ A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Doğum öncesi zamandan başlayan insan gelişimi, yaşamın her döneminde değişim, dönüşüm, uyum ve öğrenme süreçleriyle donanmış bir yolculuktur. Bu yolculuk, biyolojik temellerle psikososyal etmenlerin etkileşimi sonucunda şekillenen dinamik bir süreçtir. Her birey, doğum öncesinden başlayarak bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerine uzanan bir gelişim döngüsünün içindedir. Gelişim psikolojisi, doğum öncesi dönemden yaşamın son bulmasına kadar uzanan tüm gelişimsel aşamaları anlamaya, açıklamaya ve desteklemeye çalışırken, aynı zamanda bireyler arasındaki farklılıkları ve bu farklılıkların nedenlerini de inceleyen bir bilim dalıdır.

Bu kitap, insan gelişimini bütüncül bir şekilde ele alarak, farklı gelişimsel dönemlerde fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarını, hem kuramsal bilgiyi hem de güncel araştırma bulgularını bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. İnsan gelişimi, **“yaşam boyu gelişim yaklaşımı”** çerçevesinde ele alınmakta ve bireyin tüm gelişim dönemlerini bütüncül bir bakış açısıyla incelenmektedir. İlk bölümler, gelişim psikolojisinin temelini oluşturan **“Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı”**, **“Gelişimle İlgili Temel Kavramlar”** ve **“Gelişim Kuramları”** başlıkları altında, alandaki temel kavramsal ve kuramsal çerçeveyi sunmaktadır. Devamında yer alan **“Doğum Öncesi Gelişim ve Doğum”**, **“Bebeklik Dönemi”**, **“Erken Çocukluk Dönemi”**, **“Orta ve Geç Çocukluk Dönemi”**, **“Ergenlik Dönemi”**, **“Erken Yetişkinlik Dönemi”**, **“Orta Yetişkinlik Dönemi”** ve **“İleri Yetişkinlik Dönemi”** bölümleri, yaşamın farklı dönemlerinde gerçekleşen fiziksel, bilişsel ve sosyoduygusal gelişimi kapsamlı biçimde ele almaktadır. Bu bölümler, gelişimsel özelliklerin sürekliliğini ve farklı dönemlerin birbirini nasıl etkilediğini anlamaya yardımcı olmaktadır. **“Gelişimde Çevre, Aile ve Okul”** bölümü ise bireyin gelişimini şekillendiren çevresel etmenleri merkeze alarak, aile yapısı, okul deneyimi, kültürel değerlerin gelişim üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Kitabın son bölümü olan **“Gelişimsel Bozukluklar”**, her bireyin gelişiminin kendine özgü bir hızı ve süreci olduğu gerçeğinden hareketle, gelişimdeki bireysel farklılıklara ve gelişimsel risk alanlarına dikkat çekmektedir.

Bu kitabın hazırlanma sürecinde, her bölümün alanında uzman öğretim üyeleri tarafından titizlikle ele alınması hedeflenmiş; böylece yaşam boyu gelişim yaklaşımı çerçevesinde, gelişim psikolojisinin temel kavramları, kuramları ve uygulama alanları bilimsel temellerle sunulmuştur. Kitap, psikoloji, eğitim bilimleri ve çocuk gelişimi öğrencilerinin yanı sıra, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, özel eğitim, sosyal hizmet ve sağlık bilimleri alanlarında çalışanlar için de değerli bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Gelişim psikolojisi alanına yıllarını adanmış bir öğretim üyesi olarak, kitabın hazırlanmasında emeği geçen, bilgi ve deneyimlerini paylaşan tüm değerli öğretim üyesi yazarlarımıza içten teşekkürlerimi sunarım. Onların özverili çalışmalarıyla ortaya çıkan bu kitap, gelişimin doğasını, farklılıkların değerini ve her bireyin kendine özgü yolculuğunun anlamını daha iyi kavramamıza katkı sunmayı amaçlamaktadır.

“Psikolojik olaylar hiçbir zaman içinde bulundukları bağlamdan bağımsız olarak ortaya çıkmaz, bu yüzden bağlam her zaman psikolojik gerçekliğin bir parçasıdır”. Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi kitabındaki bu sözleriyle, insan gelişiminde bağlamın önemini vurgulayan, alana kuramsal ve uygulamalı katkılarıyla büyük bir miras bırakmış olan, çok değerli **Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı** hocamızı saygı ve rahmetle anıyorum. İnsan gelişimine olan merakımı bilimsel temellerle besleyen ve bana her zaman yeni ufuklar açan kıymetli **Prof. Dr. Sevdâ Bekman** ve **Prof. Dr. Nazlı Baydar** hocalarıma da derin şükranlarımı sunuyorum.

Bireyin gelişiminin mucizevi, biricik ve değerli olduğunu bana yaşatan çok sevgili oğlum **Doğukan Noyan Yayla**; gelişim psikolojisini yalnızca bir öğretim üyesi olarak değil, bir anne gözüyle de yeniden anlamamı sağladığın ve hayatıma renk kattığın için gönülden teşekkürler.

Tüm bireylerin, yaşam boyu gelişimsel olarak sağlıklı, üretken ve mutlu olabilmeleri dileğiyle...

Doç. Dr. Berna AKÇINAR

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı1 <i>Yasemin YEŞİLYAPRAK</i>
BÖLÜM 2	Gelişimle İlgili Temel Kavramlar: Gelişim Kavramı ve Kapsamı.15 <i>Aylin KOÇAK</i>
BÖLÜM 3	Gelişim Kuramları.....39 <i>Zeynep Hale AKSUNA</i>
BÖLÜM 4	Doğum Öncesi Fiziksel Gelişim ve Doğum97 <i>Tuncay AKINCI</i>
BÖLÜM 5	Bebeklik Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim.....109 <i>Elif İpek GÜNEY</i> <i>Demet GÜLALDI</i>
BÖLÜM 6	Bebeklik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim123 <i>Demet GÜLALDI</i>
BÖLÜM 7	Erken Çocukluk Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim137 <i>Pınar DEMİR ASMA</i>
BÖLÜM 8	Erken Çocukluk Döneminde Sosyoduygusal Gelişim149 <i>Ayşegül GÜNER ALGAN</i>
BÖLÜM 9	Orta ve Geç Çocukluk Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim.....161 <i>Gülçin KARADENİZ</i>
BÖLÜM 10	Orta ve Geç Çocukluk Döneminde Sosyoduygusal Gelişim ...195 <i>Figen EROĞLU ADA</i>

BÖLÜM 11	Ergenlik Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim213 <i>Tuncay AKINCI</i>
BÖLÜM 12	Ergenlik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim.....231 <i>Atanur AKAR</i>
BÖLÜM 13	Erken Yetişkinlik Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim253 <i>Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM</i>
BÖLÜM 14	Erken Yetişkinlik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim.....263 <i>Demet KARA</i>
BÖLÜM 15	Orta Yetişkinlik Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim283 <i>Zeynep Zeynel BİNGÖL</i>
BÖLÜM 16	Orta Yetişkinlik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim301 <i>Duygu TAŞFİLİZ</i>
BÖLÜM 17	İleri Yetişkinlik Döneminde Fiziksel ve Bilişsel Gelişim.....329 <i>Atanur AKAR</i>
BÖLÜM 18	İleri Yetişkinlik Döneminde Sosyoduygusal Gelişim.....347 <i>Zeynep TEMİZER ATALAR</i>
BÖLÜM 19	Gelişimde Çevre, Aile ve Okul373 <i>Merve İpek ŞENTÜRK</i> <i>Berna AKÇINAR</i>
BÖLÜM 20	Gelişimsel Bozukluklar401 <i>Demet VURAL YÜZBAŞI</i> <i>Sümeyye Sema YILMAZ ÇOBAN</i>

YAZARLAR

Doç. Dr. Berna AKÇİNAR
Işık Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Zeynel BİNGÖL
Işık Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Doç. Dr. Tuncay AKINCI
Marmara Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık AD.

Dr. Öğr. Üyesi Demet GÜLALDI
Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü

Doç. Dr. Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM
İstanbul Kültür Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Demet KARA
Antalya Bilim Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Doç. Dr. Demet VURAL YÜZBAŞI
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal
ve Beşeri Bilimler Fakültesi Psikoloji
Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin KARADENİZ
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Figen EROĞLU ADA
Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Aylin KOÇAK
İzmir Ekonomi Üniversitesi, Gelişim
Psikolojisi AD.

Dr. Öğr. Üyesi Atanur AKAR
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Duygu TAŞFİLİZ
Altınbaş Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Hale AKSUNA
T.C. İstanbul Okan Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin YEŞİLYAPRAK
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül GÜNER ALGAN
Altınbaş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Öğr. Gör. Elif İpek GÜNEY
Üsküdar Üniversitesi, Çocuk Bakımı ve
Gençlik Hizmetleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DEMİR ASMA
Üsküdar Üniversitesi, Çocuk Gelişimi
Bölümü

**Arş. Gör. Sümeyye Sema YILMAZ
ÇOBAN**
Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Psikoloji Bölümü

**Dr. Öğr. Üyesi Zeynep TEMİZER
ATALAR**
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi,
Psikoloji Bölümü

Arş. Gör. Merve İpek ŞENTÜRK
Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü